

บทที่ 3

นิยามกริกระหว่างปุรุรวีสกกับอูรวีสกในคัมภีร์ฤคเวทและสคปภคพราหมณะ

นิยามกริกระหว่างปุรุรวีสกกับอูรวีสกในคัมภีร์ฤคเวท

ก. ลักษณะคำประพันธ์ บทสนทนาโคคอบอันเป็นต้นเฝ้าของนิยามกริกระหว่างปุรุรวีสกกับอูรวีสกในคัมภีร์ฤคเวทมีบทที่ 10 สุกคที่ 95 มัณครที่ 1 - 18 นั้นมีลักษณะเป็นบทถ่านำขบหรือบทสวดส่ว¹ ซึ่งประพันธ์ขึ้นด้วยฉันทวิธีขุก (ฉันท 11 พยางค์)² อันเป็นฉันทที่ใช้มากที่สุดใคัมภีร์ฤคเวท ประมาณว่าบทสวด 2 ใน 5 ในจำนวนบทสวดทั้งหมดของคัมภีร์ฤคเวทประพันธ์ขึ้นด้วยฉันทวิธีขุกนี้³

แผนผังคำประพันธ์ของฉันท 11 พยางค์ที่เป็นแบบอย่างมีอยู่ 2 แบบ คือ

ก. ๒ - ๒ -, ๒ ๒ - / - ๒ - ๒ หรือ

ข. ๒ - ๒ - ๒, ๒ ๒ / - ๒ - ๒⁴

ลักษณะคำประพันธ์ในบทสนทนาโคคอบทั้ง 18 มัณครนี้ไม่เคร่งครัดในกฎข้อบังคับเสียงลมุ - เสียงเขา(๒) และเสียงคुरु - เสียงหนัก (-) มากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าฉันทในสมัยพระเวทไม่ถือเอาเสียงลมุ - คुरु เป็นสำคัญ แต่จะถือเอาจำนวนพยางค์เป็นสำคัญกว่า⁵

¹Winternitz, A History of Indian Literature, 1: 100.

²F. Max Müller, Rig - Veda Samhita, (Chowkhamba Sanskrit Series office, 1965), 2: 356

³Arthur A. Macdonell, A Vedic Grammar for Students, (New Delhi: Rakesh Bagai, 1953), p. 441.

⁴Ibid.

⁵Ibid, p. 436.

ข. เนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องของนิยายรักระหว่างปุรุวัศกับอุรวาสีที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทนั้นค่อนข้างคลุมเครือไม่ชัดเจนและไม่สมบูรณ์ แม้กระทั่งบทสนทนาโต้ตอบก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นบทสนทนาของใคร นักปราชญ์ทางวรรณคดีสันสกฤตได้อาศัยการตีความจากข้อความในบทสนทนาเป็นเครื่องสันนิษฐานว่ามันคระโคเป็นคำพูดของอุรวาสีและมันคระโคเป็นคำพูดของปุรุวัศ บทสนทนาทั้ง 18 มंत्रะ มีข้อความดังนี้

1. (ปุรุวัศ): โอ ซาอาหฺวีราธ ขอเธองงหยุดพักอยู่ด้วยความเต็มใจเถิด บิณฺน ขอให้เราทั้งสองจงมาพูดคุยกัน
ถอยคำที่เราไม่เคยพูดกันในอดีต ถอยคำเหล่านั้นไม่เคยนำความสุขมาให้เรา
เลอ
2. (อุรวาสี): ถอยคำของพระองค์นี้ ไม่มีประโยชน์อะไรสำหรับหม่อมฉัน
หม่อมฉันจากพระองค์ไปแล้วเสมือนแสงสว่างแรกในยามรุ่งอรุณ
โอ ปุรุวัศ ขอพระองค์โปรดกลับไปสู่ที่พำนักของพระองค์เถิด คัวหม่อมฉัน
นั้นเป็นเสมือนสาขลมซึ่งขาดแก่การจับของ
3. (ปุรุวัศ): (เธอจากฉันไปอย่างรวดเร็ว) เสมือนศรที่แล่นออกจาก
คลังเพื่อประกาศศึกศึกริ หรือเสมือนมานะงที่ไววองวิงชนะ โคพุ่งโค 100 คิว
เป็นรางวัล
(เขาทำ) เสมือนว่าฟ้าแดงส่องแสงแปลบปลาบ ในขณะที่แผนการที่ไม่ใช่
ของถูกผู้ชาย โคถูกกำหนดขึ้น และพวกคนชรพดั่งเสียดั่งรองเสมือนเสียดั่งแกะ
คัวเมื่อ
4. (อุรวาสี): จากที่ไกลเคียง หึ่งนี้ไ้ไ้ความมั่งคั่งและชีวิตแห่งยาม
รุ่งอรุณมาโอบกอบของสามี เพราะเหตุนั้นสามีปรารถนานาง
นางมาถึงที่พำนักของเขา ณ ที่ซึ่งนางได้รับความอภิรมย์ นางถูกตรึงด้วย
ศรัทธาตลอดวันตลอดคืน
5. (อุรวาสี): พระองค์เสียดั่งแห่งหม่อมฉันด้วยศรัทธาถึงวันละสามครั้ง และ
ทำให้หม่อมฉันไม่ตั้งใจในการรวมภิรมย์รัก
โอ ปุรุวัศ วีรบุรุษของหม่อมฉัน หม่อมฉันขอความปรารถนาของ
พระองค์แล้ว ดังนั้นพระองค์ก็ให้เป็นเจ้าของเรือนร่างของหม่อมฉัน
6. (ปุรุวัศ): นางอัปสรทั้งหลาย คือ สุธฤติ เสรติ สุมฺนอาปิ หรฺเทจักษุ
ศรันนิณิ และจฤติ
นางเหล่านั้น เสมือนฝูงแม่วัวแดงสกลสีที่เร่งรีบไป และเสมือนฝูงแม่โคนมที่

ส่งเสียงร้องเพื่อความมีโชคลาภ

7. (อรวรสี): ขณะที่พระองค์ถือกำเนิดขึ้นมา เหล่าเทพธิดานั่งแวดล้อม และแนะนำทั้งหลายที่มีความปรารถนาโมหะโคเกิดงูพระองคมา
ปฐรูวสี เหล่าทวยเทพกระทำไพระองค์ทรงพละกำลัง เพื่อการรณรงคครั้ง
ยิ่งใหญ่ คือ การต่อสู้กับพวกทศิธ (ศัตรูของทวยเทพ)

8. (ปฐรูวสี): เมื่อฉันเป็นมนุษย์ ร่วมภริมธรักกับนางอัปสรทั้งหลาย
เหล่านั้น ตกกำลังปลุกเปลืองเสียผาอยู่
นางเหล่านั้น เสมือนงูที่เลื้อยหนีไปจากฉัน เพราะความตกใจกลัว หรือ
เสมือนฝูงงูที่เมื่อใดสัมผัสสรดกวิ้งเคล็ดไปเพราะความคันกระหนก

9. (อรวรสี): เมื่อมรรคชนปรารณานางฟ้าเหล่านั้น เขาก็ได้ร่วม
สัมพันธ์ เหมือนคนสามัญทั่วไปที่มีความปรารถนาทั้งหลาย
นางเหล่านั้น เสมือนฝูงหงส์ ที่หาร่างของคนโศบินไปอย่างรวดเร็ว หรือ
เสมือนฝูงนางมาคิกคะนองทักแหะอยู่ช้านลวชาเลา

10. (ปฐรูวสี): นางผู้ใส่องสว่างเหมือนวิษุคคาที่ตกลงมา และนำสิ่ง
ที่นำปรารณาทงหลายที่อยู่ในน้ำมาให้ฉัน
บุรุษผู้สูงส่งจักถือกำเนิดจากสาธน้ำ ขอนางอรวรสีนั้นจงเป็นผู้มีชีวิตยืนยาวเด็ก

11. (อรวรสี): เป็นความจริงที่ว่า พระองค์ประสูติมาเพื่อการปกป้อง
คุ้มครองโลก ทวยเทพนี้ ปฐรูวสี พระองค์ก็โคประทุพหลังแกหมอมณินแล้ว
หมอมณินรู้ดี และในวันนั้น ก็โคกราบทูลพระองคแล้ว แดพระองคโมทรงพิง
หมอมณิน พระองค์ก็ไม่มี ความทอพระหทัยจะครสไปทำไม้อีก

12. (ปฐรูวสี): ในเวลาที่ลูก(ของเรา)เกิด ลูกขอมต้องการที่จะรู้จักพ่อ
และจะหลังนำคำเสีอนว่ากำลังร้องไหคร่ำครวญ
นอกจากนี้ ใครเล่าจะสามารถแยกสามภรรยาผู้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันโค
คราบเหาที่ไฟซึ่งส่องสว่างให้แกห้อมแมของสาม

13. (อรวรสี): เมื่อลูกหลังนำคำ เสีอนว่ากำลังร้องไหคร่ำครวญ
หมอมณินจะหุดแกเขาว่า ลูกจงร้องไหคร่ำครวญ เพื่อการเลี้ยงดูอย่างทนอดอม
เด็ก

สิ่งโคที่เป็นของพระองค์และกำเนิดจากเราร่วมกัน หมอมณินจะส่งสิ่งนั้นไป
ถวายนครของค โอ พระองค์ผู้ใจเสลา ไปรคเสกัจกลับไปที่ออยู่ของพระองค์
เกิด พระองค์จะไม่มีวันโคศัวหมอมณินไปครอบครองอีกเลย

14. (ปฐรูวสี): ในวันนี้แหละ คู่รักผู้ทรงพลังของเธอดีจะผละหนีไปไกล
แสนไกลและจะไม่หวนกลับมาอีก
คองจากนั้น เขาก็จะลงมลงนอนบนคักแห่งความพินาศ และฝูงสุนัขป่าที่คร่ำ

ก็จะขอข้าเสียด

15. (อุรวดี): โอปุรุรวดี พระองค์โปรดข้าคาถาเลข โปรดข้าเสียด
หนีไป ขอฝูงสุนัขป่าที่คุราขอเอาโคชข้ากินพระองค์เลข
แท้จริงแล้ว นิคกรภาพยอมไม่มีในหญิง หัวใจของหญิงก็คือหัวใจของสุนัขป่า
นั่นเอง

16. (อุรวดี): เมื่อหม่อมฉันแปลงร่าง และไต่ห้องเหี่ยวไปในท่ามกลาง
หมมรรคยชน หม่อมฉันก็พักแรมราตรีอยู่ตลอดคืนผู้สารท
วันละครึ่ง ที่หม่อมฉันกินเนยใสหอคกหนึ่ง และควยสิ่งนี้เอง ที่แม่กระหังขี้คน
หม่อมฉันก็ถึงรู้สึกอึดอัดอยู่

17. (ปุรุรวดี): ฉันผู้เป็นคู่เสนหาที่ถูกเลิก ฝ่ายแก่ห่าเหี่ยวหรือหาอุรวดี
ผู้ขามผวนเมฆหมอก หองเหี่ยวไปในฟากฟ้า
ขอใหรางวัดแห่งการกระทำจึงมาสู่เธอ ขอเธอจงกลับคืนมาเถิด หัวใจของ
ฉันนั้นทุกขระทมอันนี้

18. (อุรวดี): ทวยเทพจะตรัสอย่างนี้แก่พระองค์ ก่อนโอรสของนางอิลลา
เมื่อโลกก็ตามที่ท่านจะทอง เป็นสหายของความตาย
ลูกหลานของท่านจะบูชาวางสร้างทวยเทพควยเครื่องสังเวช และท่านก็จะได้
เสวยสุขในสวรรค์¹

ลักษณะของเนื้อเรื่องในสูกะนั้นนับว่าเป็นลักษณะพิเศษแตกต่างจากสูกะส่วน
มากในคัมภีร์ฤคเวท ทั้งนี้เพราะว่าสูกะทั้งหลายในคัมภีร์ฤคเวทนั้นส่วนมากจะเป็น
บทสวดสรรเสริญเทพเจ้าต่าง ๆ แคบทสนทนาโต้ตอบระหว่างปุรุรวดีกับอุรวดี(บท
สนทนาระหว่างชายกับหญิงผู้เป็นคู่รักกัน) ไม่มีลักษณะที่เป็นบทสวดสรรเสริญเทพเจ้า
แต่อย่างใด นอกจากนี้แล้วข้อความก็คลุมเครือไม่ต่อเนื่อง และไม่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นที่
สนใจของนักปราชญ์ทางวรรณคดีสันสกฤตมาก ศาสตราจารย์ เอส. ลูควิก
(S. Ludwig) ได้จัดลำดับบทสวด 18 มंत्रะนี้ใหม่ โดยเรียงลำดับเหตุการณ์ตามที่เขา
คิดว่าควรจะเป็นดังนี้ 1, 2, 3, 4, 5, 16, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14,

15, 10¹

การที่ลัทธิจักรัมนัศระที่ 16 ต่อจากมนัศระที่ 5 คงจะมีความประสงค์จะให้ เรื่องราวอันเป็นเหตุการณ์ที่อูราสีใช้ชีวิตอยู่บนโลกมนุษย์ติดต่อกันซึ่งก็มีเหตุผลที่ควรจะเป็นได้ แต่การที่เรียงมนัศระที่ 7, 8, 9 ต่อกันนั้นคงต้องการรักษาลักษณะของบท โศกอบว่าต้องผลัดกันโศการมกันทำนองเดียวกับการจักรัมนัศระที่ 10 ไปไว้หลังมนัศระที่ 15 แต่หากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการ ลำดับเช่นนี้เนื้อเรื่องก็ยังไม่สัมพันธ์กันเท่าที่ควร น่าจะเรียงมนัศระที่ 6, 8, 9, 7 ต่อกัน เพราะมนัศระที่ 6 กล่าวถึงนางอัปสรอื่น ๆ ผู้เป็นเพื่อนอูราสี มนัศระที่ 8 กล่าวถึงนางเหล่านั้นอีก เหตุการณ์น่าจะต่อเนื่องกัน ส่วนมนัศระที่ 9 เป็นบทตอบรับ มนัศระที่ 8 สำหรับมนัศระที่ 7 นั้นน่าจะเป็นบทหน้าของมนัศระที่ 11 เพราะเหตุการณ์ กล่าวถึงการถือกำเนิดของปุรุรัสเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรจัดลำดับมนัศระ ใหม่ดังนี้ 1, 2, 3, 4, 5, 16, 6, 8, 9, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 10, 17, 18 การจัดลำดับมนัศระใหม่นี้จะช่วยทำให้เนื้อเรื่องมีความต่อเนื่องกันมากขึ้น และจะทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้นเพราะได้จัดเหตุการณ์เดียวกันไว้ด้วยกันซึ่ง ทำให้เรื่องมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น

ค. ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ลักษณะเนื้อเรื่องของสุกตะนี เป็น ลักษณะพิเศษซึ่งเป็นที่สนใจของนักปราชญ์ทางวรรณคดีสันสกฤตมาก นักปราชญ์หลายท่าน ได้แสดงความเห็นว่า ลักษณะเนื้อเรื่องเช่นนี้ควรจัดเป็นกวีนิพนธ์ประเภทโคเอช. โอด์เคนเบิร์ก (H. Odenberg) ได้ตั้งชื่อบทสนทนาโศกอบนี้ว่า บทสวค-อาชยาน (บทสวคที่เป็นเรื่องเล่า) และได้ตั้งทฤษฎีเพื่อที่จะอธิบายถึงลักษณะที่ไม่สมบูรณ์ และน่าฉงนสับสนเห็นว่า รูปแบบที่เก่าที่สุดของกวีนิพนธ์มหากาพย์ในอินเดีย เป็นส่วนผสม ระหว่างร้อยแก้วกับร้อยกรอง บทสนทนาเป็นร้อยกรอง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับ

¹ T.H. Ralph Griffith, The Hymns of the Rgveda, 5th ed. (Varanasi: Chawkhamba Sanskrit Series office, 1971), 2: 609.

กับบทสนทนาเป็นร้อยแก้ว เฉพาะหรือขกรองเท่านั้นที่จะได้รับการบันทึกจดจำและสืบ สืบทอดต่อกันมา ในขณะที่เรื่องเล่าร้อยแก้วนั้นผู้เล่าในสมัยหลังจะคิดแต่งขึ้นเอง บท สนทนาโคคอบในคัมภีร์ฤคเวทปรากฏเฉพาะส่วนที่เป็นร้อยกรองซึ่งเป็นบทสนทนา ส่วน ที่เป็นร้อยแก้วอันเป็นเรื่องเล่านั้นโคคอบสูญหายไป เรื่องเล่าบางเรื่องปรากฏในวรรณคดี พราหมณะ วรรณคดีมหากาพย์ หรือวรรณคดีประเภทอรธกถา ซึ่งหากปราศจากวรรณคดี เหล่านี้ช่วยรักษาไว้แล้วก็จะไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวโคคอบ นอกจากจะพยายามเดา เรื่องราวเอาจากบทสนทนาเท่านั้น¹

ทฤษฎีนี้ถูกนำไปโคคอบจากความจริงที่ว่า กรณีนี้มีโคคอบขึ้นเฉพาะในวรรณคดีของ อินเดียเท่านั้น หากยังมีขึ้นในวรรณคดีของชาติอื่น ๆ ด้วย ส่วนผสมระหว่างร้อยแก้ว กับร้อยกรองเป็นรูปแบบดั้งเดิมของกวีนิพนธ์มหากาพย์ ดังเช่นกวีนิพนธ์โอริชโบริธา และ กวีนิพนธ์ของประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ในอินเดียนั้นส่วนผสมระหว่างร้อยแก้วกับ ร้อยกรองจะปรากฏในส่วนที่เป็นเรื่องเล่าบางตอนของคัมภีร์พราหมณะและอุปนิษัท ในบาง- ตอน ซึ่งเป็นตอนที่เก่าของมหากาพย์ ในวรรณคดีพุทธศาสนา ในวรรณคดีชาตก และ วรรณคดีนิทาน ในวรรณคดีบทละคร และในจัมบู เป็นความจริงที่ว่าในกรณีทั้งหมด เหล่านี้ ร้อยแก้วได้รับการสืบทอดมาพร้อมทั้งร้อยกรอง แต่ในเมื่อยุคเวทนั้นเป็นที่ ชอบรับกันว่าเป็นพระเวทแห่งร้อยกรอง จึงเป็นไปได้ที่จะรวมร้อยแก้วโคคอบไว้ ในสัมหิตาของฤคเวทด้วย และถ้าหากว่าอาชาน (เรื่องเล่า) ซึ่งประกอบด้วย ร้อยแก้วและร้อยกรองจะได้รับการรวบรวมไว้ในฤคเวทสัมหิตาแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้อง คิดส่วนที่เป็นร้อยแก้วออกไป นี่คือนิรุกติของ โอลด์เคนเบิร์กซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักปราชญ์ โคคอบทั่วไปเป็นเวลานาน²

ต่อมาในสมัยหลัง ทฤษฎีนี้ได้รับการคัดค้าน หลายปีต่อมา แมกซ์ มึลเลอร์ (Max Müller) และซิลแวง เลวี (Sylvain Lévi) ได้เสนอความคิดว่าบทร้อยกรอง

¹Winternitz, A History of Indian Literature, 1: 100-101.

²Ibid.

ซึ่งเป็นบทสนทนาโต้ตอบในคัมภีร์ฤคเวทอาจจะเป็นละครประเภทหนึ่ง โจฮันน์ แฮร์เทล (Johann Hétel) และ แล. ฟอน ไชรเคอร์ (L. Von Schroeder) เห็นด้วยกับความคิดนี้ และบุคคลทั้งสองท้ออาวามที่จะพิสูจน์ว่าบทสนทนาโต้ตอบเหล่านี้เป็นบทละครที่เกี่ยวเนื่องกับพิธีกรรมทางศาสนา เรื่องราวของบทละครนั้นได้หายไปเหลือแต่บทสนทนาซึ่งเป็นส่วนเสริมการแสดง¹

มอริส วินเทอรันิทซ์ (Maurice Winternitz) ได้แสดงความเห็นว่า คำประพันธ์ซึ่งมีลักษณะคล้ายบทสวดสนทนาโต้ตอบในคัมภีร์ฤคเวทปรากฏบ่อยครั้งในวรรณคดีอินเดีย คำประพันธ์กึ่งมหากาพย์และกึ่งบทละครในทำนองเดียวกันซึ่งประกอบด้วยบทสนทนาโต้ตอบหรือบทสนทนาเป็นส่วนมากหรือทั้งหมดนั้นจะพบในคัมภีร์มหาภารตะ คัมภีร์ปุราณะ และโคธเดหาะอย่างอื่นในวรรณคดีพุทธศาสนา คำประพันธ์ทั้งหมดนี้มีชื่ออื่นใดเลยหากเป็นคำประพันธ์สำหรับขับร้องในสมัยโบราณทีเดียวกับที่โคธพบในวรรณคดีของชาติอื่น ๆ มากมาย คำประพันธ์สำหรับขับร้องในสมัยโบราณนี้เป็นที่มาทั้งของมหากาพย์สรรเสริญวีรบุรุษ และของบทละคร เพราะว่าคำประพันธ์สำหรับขับร้องเหล่านี้ประกอบด้วยเรื่องเล่าและส่วนที่เป็นพื้นฐานของบทละคร มหากาพย์พัฒนามาจากเรื่องเล่า บทละครเกิดจากคำประพันธ์สำหรับขับร้องในสมัยโบราณ เรื่องเล่าหรือโคลงขับร้องในสมัยโบราณเหล่านี้มีคำประพันธ์เป็นบทหรือกรองเสมอไปทั้งหมด แต่บางครั้งบทนำหรือบทสรุปของเรื่องจะเล่าเป็นร้อยแก้ว และในบางโอกาสบทหรือกรองจะเชื่อมกันโดยคำอธิบายสั้น ๆ ซึ่งเป็นร้อยแก้ว ดังนั้นจึงอาจจะเป็นไปได้ว่าบางกรณีอาจจะมีเรื่องราวที่เป็นร้อยแก้วเป็นตัวเชื่อม (อย่างที โอลเคนเบิร์ก โคสันนิษฐานไว้) ซึ่งหากว่าโคธพบเรื่องราวที่เป็นร้อยแก้วนั้นก็คงจะทำให้บทสนทนาที่เป็นบทสวดในคัมภีร์พระเวทให้ความชัดเจนขึ้น แต่บทสวดส่วนมากเป็นบทขับร้องง่าย ๆ ในลักษณะกึ่งมหากาพย์กึ่งบทละครแม้จะไม่ใช้บทละครที่แท้จริงอย่างทีนักปราชญ์บางท่านคิดว่าควรจะเป็น²

¹Ibid., p. 102

²Ibid.

๑๐.๑๐. แมคดอนเนล (A. A. Maodonell) ให้ความเห็นว่าบทสนทนา
โคลงในคัมภีร์ฤคเวท เช่น บทสนทนายะหว่างนางสฺนัษฺตราภักษิ ฆมกับอมิ และ
ปุรุวัศกับอูรวสี เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดของวรรณคดีบทละครในอินเดีย¹

๑๐. เบอร์รีเดล คีธ (A. Berriedale Keith) ให้อธิบายว่าบทสนทนา
ในคัมภีร์พระเวทเป็นบทสนทนาเกี่ยวกับปรัชญาชีวิตซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทาง
ศาสนา²

จากความคิดเห็นของนักปราชญ์คัมภีร์ที่ได้อธิบายมาแล้วนี้ สามารถจะสรุปได้
เป็น 4 ประเภท คือ

1. บทสนทนาโคลงในคัมภีร์ฤคเวทนี้เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดของกวีนิพนธ์
มหากาพย์ในอินเดีย คือเป็นกวีนิพนธ์ซึ่งมีส่วนผสมระหว่างร้อยแก้วกับร้อยกรอง เหตุที่
ปรากฏเฉพาะบทร้อยกรองก็เพราะว่าคัมภีร์ฤคเวทเป็นพระเวทแห่งบทร้อยกรอง ดังนั้น
จึงจำเป็นจะต้องคัดส่วนที่เป็นร้อยแก้วออกไป

2. เป็นรูปแบบเก่าแก่ที่สุดของวรรณคดีบทละครประเภทหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ
พิธีกรรมทางศาสนา

3. เป็นคำประพันธ์สำหรับขับร้องในสมัยโบราณอันเป็นที่มาของกวีนิพนธ์
มหากาพย์สรรเสริญวีรบุรุษและวรรณคดีบทละคร ท่านองเกี่ยวข้องกับกวีนิพนธ์ประเภท
ballad ของยุโรป

4. เป็นบทสนทนาเกี่ยวกับปรัชญาชีวิตซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทาง
ศาสนา

ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับความคิดเห็นประเภทที่ 3 ที่ว่าบทสนทนาโคลง
ระหว่างปุรุวัศกับอูรวสีในคัมภีร์ฤคเวทมีลักษณะเป็นกวีนิพนธ์สำหรับขับร้องในสมัย

¹Maodonell, A History of Sanskrit Literature, p. 349.

²A. Berriedole Keith, The Sanskrit Drama, (London: Oxford
University Press, 1970), p. 20.

โบราณคดีมหากาพย์และกัณฑ์ละครซึ่งประกอบด้วยบทร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนที่เป็นร้อยแก้ว(ที่หายไป) น่าจะเป็นเรื่องเล่าที่ต่อมาได้พัฒนาเป็นบทประพันธ์มหากาพย์ ส่วนร้อยกรองในพระเวทกลาขมา เป็นพื้นฐานของบทละคร อันเป็นความคิดเห็นของ วินเคอร์นิคซ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

นิชากรักระหว่างปุรุวัสกับอูรวตีในศตปดพราหมณะ

ก. ลักษณะคำประพันธ์ เรื่องราวอันเป็นนิชากรักระหว่างปุรุวัสกับอูรวตีในศตปดพราหมณะ แต่งเป็นร้อยแก้ว 17 ตอน ปรากฏอยู่ในกาพย์ที่ 11 อธิบายที่ 5 พราหมณะที่ 1 ตอนที่ 1 - 17 และโคกมंत्रะที่ 1, 2, 14, 15, 16 รวม 5 มंत्रะในคัมภีร์ฤคเวทมนพทที่ 10 สูกะที่ 95 มารวมไว้ด้วย

ข. เนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องของนิชากรักระหว่างปุรุวัสกับอูรวตีที่ปรากฏในศตปดพราหมณะมีลักษณะสมบูรณ์ทางเนื้อเรื่องมากเมื่อเทียบกับที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทเป็นการช่วยอธิบายและขยายความให้เนื้อเรื่องในฤคเวทกระจ่างขึ้น เรื่องเล่าในศตปดพราหมณะมีดังนี้

1. นางอัปสรอูรวตี มีความรักต่อปุรุวัส โอรสแห่งนางอิพา ขณะทีนางวิวาห์กับพระองค์ นางโคกกล่าว "พระองค์โปรดเสียดแหงหมอมณีนคยศรกรัก* คือสิ่งวันละ 3 ครั้ง แต่โปรดอย่าโคจรหมกกับหมอมณีนในขณะทีหมอมณีนไม่มีความคองการ และโปรดอย่าให้หมอมณีนโคเห็นพระองค์เปลือยร่างเป็นอันขาด เพราะวาศำหรับสครทังหลายแล้วความประพฤดิเช่นนี้หาใช่สิ่งทีควรกระทำคอสครโม"

2. นางอยู่กับปุรุวัสเป็นเวลานาน และตลอดระยะเวลาทีนางอยู่กับพระองค์นั้น นางโคกศรกรัก เหลาคณธรรพโคกพูดกับว่า "เป็นเวลานานทีเคียวทีอูรวตีโคไปอยู่กับหมมมนุษย์ พวกเราจะทองทำให้นางกลับมาคยกลูบชาย" ทีเคียงนอนของอูรวตี โคกแคะตัวเมือ 1 คิว และลुकแคะ 2 คิวไว้ ครนแล้วเหลาคณธรรพโคมาคูกคราลุกแคะตัวหนึ่งไป

3. อูรวตีร้องขึ้นว่า "ตายแล้ว พวกมันมาคูกคราลุกของหมอมณีนไปราวกับวามอมณีนอยู่ในทีทีไม่มีวีรบุรุษและไม่มีผู้ชยเลขหรือ" เหลาคณธรรพมาคูกคราลุกแคะตัวที 2 ไปอีก และนางก็โคกล่าวคำพูดเช่นนี้อีกเป็นครั้งทีสอง

*vāitasena

4. คำคมนั้น ปุรุวัสทรงตรึกคิดว่า "ที่ที่ฉันอยู่จะเป็นที่ที่ไม่มีวีรบุรุษและไม่มีผู้ชายใดอย่างไร" ดังนั้น พระองค์ผู้(ขณะนั้น)เปลือยเปล่าทรงกระโดดโลดเต้นไปตามไป สาธกเกินไปกว่าที่พระองค์จะหวนนึกได้ว่าพระองค์ควรจะสวมเสื้อผ้านั้น ต่อจากนั้น เหล่าคนธรรพ์ก็กระทำแสงฟ้าแลบแปลบปลาบ อรุวสีจึงมองเห็นพระองค์ผู้เปลือยร่างไร้เสื้อจนราวกับในเวลากลางวัน คอยเหตุนางโคหาอวัยโยไป ปุรุวัสครีส์ชนความกระวนกระวายใจว่า "ฉันจะคงกลับไป แคโอ นางโคหาอวัยโยเสียแล้ว" พระองค์เสด็จออกชอนไปทั่วกรุงเกษกร ณ.ที่นั้นมีสระบัวชื่อว่า อันธกปลักษา พระองค์เสด็จไปใกล้สระบัวนั้น ณ.ที่ซึ่ง เหล่านางอัปสรผู้เปลือยร่างเป็นนกอาคี(เป็ดน้ำ)กำลังแหวกว่ายอยู่

5. อรุวสีจำพระองค์ได้ นางโคกล่าวว่ "มนุษย์ผู้หนึ่งคือผู้ที่ฉันเคยได้ไปอยู่ด้วย" นางอัปสรเหล่านั้นกล่าวว่า "พวกเราจงแสดงตัวต่อพระองค์เถิด" อรุวสีตอบว่า "ตกลง" เหล่านางอัปสรจึงได้แสดงตัวต่อปุรุวัส

6. ปุรุวัสทรงจำนางโค และโคตรัสว่า "โอชายาใจร้าย ขอเธอจงหยุดซึ่งอยู่ด้วยความแค้นใจเถิด บัดนี้ ขอให้เราทั้งสองจงมาพูดคุยกัน ถอดคำที่เราไม่เคยพูดกันในอดีตนั้น ถอดคำเหล่านั้นไม่เคยนำความศุขมาให้เราเลย" "เธอจงหยุดเถิด และขอให้เราทั้งสองได้พูดคุยกัน" นี้คือถ้อยคำที่พระองค์ครีส์แกนาง

7. อรุวสี หลงคอบพระองค์ว่า "ถ้อยคำของพระองค์นี้ไม่มีประโยชน์อะไรสำหรับหม่อมฉัน หม่อมฉันจากพระองค์ไปแล้วเสมือนแสงสว่างแรกในยามรุ่งอรุณ โอปุรุวัส ขอพระองค์โปรดกลับไปสู่ที่พำนักของพระองค์เถิด ความหม่อมฉันนั้นเป็นเสมือนสาขลมที่ซากที่จะจับเอาไวได้" "พระองค์ไม่ทรงทำในสิ่งที่หม่อมฉันหลุดออก ดังนั้นพระองค์จึงอยากที่จะจับตัวหม่อมฉันได้ พระองค์โปรดเสด็จกลับไปเถิด" นี้คือถ้อยคำที่นางหลงคอบพระองค์

8. คำคมนั้นปุรุวัสทรงโศกเศร้ายิ่งนัก ครีส์ว่า "ในวันนี้แหละครีส์ผู้ทรงพลังของเธอยจะผละหนีไปให้ไกลแสนไกล และจะไม่หวนกลับมาอีก ต่อจากนั้นเขาก็จะลงลงนอนบนตักแห่งความพินาศ และผู้ส่งสุนัขว้าที่ครีส์ก็จะช้ำเขาเสีย"

"ในวันนี้แหละครีส์ผู้ทรงพลังของเธอ จะแขวนคอตัวเอง หรือจะผละหนีไปผู้ส่งสุนัขว้าหรือผู้ส่งสุนัขว้าจะช้ำเขาเสีย" นี้คือถ้อยคำที่พระองค์ครีส์ออกมา

9. นางหลงคอบพระองค์ว่า "โอ ปุรุวัส พระองค์โปรดอย่าคาดเลข โปรดอย่าเสด็จหนีไป ขอผู้ส่งสุนัขว้าที่ครีส์ อย่าได้ช้ำกับพระองค์เลย แท้จริงแล้วมิกรภาพขอมไม่มีในหญิง หัวใจของหญิงก็คือหัวใจของสุนัขว้านั่นเอง"

"พระองค์โปรดอย่าเอาพระทัยใส่ในเรื่องนี้เลย มิกรภาพของหญิงขอมไม่มีอย่างแน่นอน พระองค์โปรดเสด็จกลับไปเถิด" นี้คือถ้อยคำที่นางหลงคอบพระองค์

10. "เมื่อหม่อมฉันเปลือยร่าง และโคทองเทียวไปในท่ามกลางหมู่มรรตชน

หม่อมฉันโคหักแรมราตรีอยู่ตลอด 4 ฤดูสารท วันละครึ่งที่หม่อมฉันกินเนอไฮสหยดหนึ่ง และควยสิ่งนี้เองที่แม่กระทั่งกับ หม่อมฉันก็จึงรู้สึกอิมเอมอยู่"

ฤษีทั้งหลายโศกนันทิกำสนทนาโคตอบนี้ไว้เป็นต้นที่จำนวนมากถึง 15 บท และ (กล่าวไว้ ในที่สุด)หัวใจของอรุวสีก็โอนอ่อนไปคาบปรุรวสี

11. นางพูดว่า "พระองค์โปรดเสด็จมาในราตรีสุดท้ายของปี แล้วพระองค์จะไพบรกรรมร่วมกับหม่อมฉันเป็นเวลาหนึ่งคืน และโอรสของพระองค์ก็จะประสูติในเวลานั้น"

ปรุรวสีเสด็จไปในราตรีสุดท้ายของปี ณ ที่นั้นเป็นปราสาททองคำ หม่อมคนธรรพ์ โคกรายพูดพระองค์ควยคำนี้เพียงคำเดียวว่า "โปรดเสด็จเข้ามา" แลวมอบนางอรุวสีถวายแด่พระองค์

12. อรุวสีพูดว่า "เช้าวันพรุ่งนี้ พวกคนธรรพ์จะถวายพรแก่พระองค์ พระองค์ควรจะเลือกขอพร" ปรุรวสีครีว่า "เธอจงเลือกพรไหนดี" นางพูดว่า "พระองค์จงครีว่า ขอโหนดโคเป็นคู่หนึ่งในหมู่พวกท่านเถิด" เช้าวันรุ่งขึ้น พวกคนธรรพ์โคถวายพรแก่ปรุรวสี และพระองค์โคครีว่า "ขอโหนดโคเป็นคู่หนึ่งในหมู่พวกท่านเถิด"

13. พวกคนธรรพ์พูดว่า "รูปที่ควรแก่การบูชาวางสร้างไฟในหม่อมฉันนั้นยอมไม่มี หากพระองค์ทรงวางสร้างควรูปที่ควรแก่การบูชาไฟแล้ว พระองค์จะโคเป็นหนึ่งในหมู่พวกเรา" พวกคนธรรพ์โควางไฟไว้ในกะทะ แลวดวายแก่พระองค์ พร้อมกับพูดว่า "เมื่อพระองค์ทรงวางสร้างไฟควยสิ่งนี้ พระองค์จะโคเป็นหนึ่งในหมู่พวกเรา" ปรุรวสีเมื่อทรงจับควยสิ่งนั้นและ(อุม)กุมารของพระองค์แล้ว โคเสด็จกลับไป พระองค์ทรงวางไฟไว้ในป่า แล้วเสด็จไปสู่หม่อมฉันพร้อมกับกุมาร ทรงรำพึงว่า "เราจะกลับมา" พระองค์เสด็จกลับมาแต่โอ สิ่งนั้นโคหายไปแล้ว ไฟโคกลายเป็นคนโท และกะทะโคกลายเป็นกระถินทิมานไป พระองค์จึงเสด็จกลับไปหาพวกคนธรรพ์อีกครั้งหนึ่ง

14. พวกคนธรรพ์พูดว่า "ตลอดเวลาหนึ่ง พระองค์จงคุมข้าวต้มสำหรับหูกิน 4 คน และแต่ละครั้งที่เมื่อพระองค์ชะโลมทาที่ทอนไม้ 3 ทอนของคนโทนี้ควยเนอไฮสแล้ว พระองค์จงวางในกองไฟ พร้อมควยหูกทั้งหลายที่ประกอบควยคำว่า "ทอนไม้" และ "เนอไฮส" ไฟจะเกิดขึ้นจากสิ่งนั้น และไฟนั้นจะเป็นไฟที่แท้จริง"

15. พวกคนธรรพ์พูดว่า "สิ่งนี้เสมือนว่าเป็นสิ่งเร้นลับ พระองค์โปรดทำอุคครารณิ(อุคคร - อรณิ ไมล์ไฟอันบน) จากคนโท และอรารณิ (อร - อรณิ ไมล์ไฟอันล่าง) จากคนกระถินทิมาน ไฟจะเกิดขึ้นจากสิ่งนั้น และไฟนั้นจะเป็นไฟที่แท้จริง"

16. พวกคนธรรพ์พูดว่า "สิ่งนี้เสมือนว่าเป็นสิ่งเร้นลับ พระองค์โปรดทำอุคครารณิจากคนโท และอรารณิจากคนโท ไฟจะเกิดขึ้น และไฟนั้นจะเป็น

ไฟที่แท้จริง”

17. ปุรุวัสดทรงกระทำอศุรารัณ และอศุรารัณจากคนโท ไฟเกิดขึ้น จากอรรถิหงส์องนั้น และไฟนั้นเป็นไฟที่แท้จริง เมื่อพระองค์ทรงบูชาไฟควอรรถิหงส์องนั้นแล้ว พระองค์ก็ไคเป็นหนึ่งในหมกคนชรรพ

เนื่องจากเหตบ บุคคลหงกระทำอศุรารัณ และ อศุรารัณจากคนโท ไฟอ้อม เกิดขึ้นจากอรรถิหงส์องนั้น และไฟนั้นอ้อมเป็นไฟที่แท้จริง เมื่อคนบูชาบวงสรวง ไฟควอรรถิหงส์องนั้นแล้ว เขาก็จะไคเป็นหนึ่งในหมกคนชรรพ¹

จากการศึกษาเรื่องราวโคดละเอียก ผู้วิจัยพบว่าเนื้อเรื่องที่ปรากฏใน ศคปลัทรานหมณะสามารถแบ่งออกไคเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ไคแก่เนื้อเรื่องในตอนที่ 1 - 5

ตอนที่ 2 ไคแก่เนื้อเรื่องในตอนที่ 6 - 10

ตอนที่ 3 ไคแก่เนื้อเรื่องในตอนที่ 11 - 17

1. เนื้อเรื่องในตอนที่ 1 แต่งเป็นร้อยแก้วโคดตลอด แก่เรื่องราว ในลักษณะเป็นอารัมภบทของเรื่อง เป็นตอนที่แต่งเพิ่มขึ้นมาคว้จุดประสงค์ที่จะให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณอันเป็นที่มาของมันคระที่ 1 ในฤคเวท และเนื้อเรื่องคอนนี้มี ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ประเด็นหนึ่งคือ เจอนโซในการวิวาห์ 3 ข้อที่อูรวคีให้ไว้กับปุรุวัสนั้น เมื่อดูตามข้อความในภาษาสันสกฤคแล้ว เจอนโซข้อที่ 1 และ 2 ในศคปลัทรานหมณะเป็นการคักแปลงจากข้อความในฤคเวท มพทที่ 10 สูกะที่ 95 มันคระที่ 5 อันเป็นตอนที่อูรวคีคักหือปุรุวัส คือไคเปลี่ยนข้อความในฤคเวทที่ว่า "พระองค์เสียดแทงหม่อมฉนค้วชัรริคถึงวันละสามครั้ง และทำให้หม่อมฉนไม่ตั้งใจในการร่วมภิรมชัรริค" มาเป็น "พระองค์ไปรคเสียดแทงหม่อมฉนค้วชัรริคคือถึงวันละ 3 ครั้ง แต่ไปรคชัรริคกับหม่อมฉนในขณะหม่อมฉนไม่มีความคองการ"

ในการเปลี่ยนแปลงนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงคว้กริยาจากวรรคมานาวิกคิกริยาปัจจุบันกาลชรรคมา เป็นบัญญัติวิกคิ - กริยาที่บอกคว้สั่งอันเป็นเจอนโซให้คองกระทำ

2. เนื้อเรื่องในตอนที่ 2 เป็นตอนที่โดยเอกเอามันครั้งที่ 1, 2, 14, 15 และ 16 ในฤกษ์เวทมาเป็นตัวตั้ง แล้วมีร้อยแก้วอธิบายซ้ำข้อความบางตอนที่แตกต่างออกไปก็เฉพาะในตอนที่ 10 ซึ่งโดยเอกมันครั้งที่ 16 มา แล้วมีร้อยแก้วอธิบายข้อความเพิ่มเติมว่า "ฤกษ์ทั้งหลายไคมันทีกคำสนทนาโคคอบนี้ไว้เป็นฉันทจำนวนมาจนถึง 15 บท และหัวใจของอรุวสีก็โอนอ่อนไปทางปุรุวัสส์"

ข้อความที่บอกว่าฤกษ์ไคมันทีกคำสนทนาโคคอบรวมเป็นฉันท 15 บทนี้ เป็นข้อความที่ไม่ตรงกับจำนวนมันตระในฤกษ์เวทซึ่งมีทั้งหมด 18 บท

3. เนื้อเรื่องในตอนที่ 3 แต่งเป็นร้อยแก้วโดยตลอด เป็นส่วนที่ศคปภพราหมณะเพิ่มเติมเข้ามาซึ่งทำให้เนื้อเรื่องค่อนข้างแตกต่างจากในคัมภีร์ฤกษ์เวท กล่าวคือปุรุวัสส์โคคอบร่วมกับอรุวสีอีกครั้งหนึ่งและพระองค์โคคอบเป็นคณธรรพค้อย การทำพิธีบูชาไฟ เนื้อเรื่องในตอนนั้นก็กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดไฟและทำให้นิยายเรื่องนี้มีความหมายเป็นไปในทางพิธีกรรมทางศาสนา

นักปราชญ์โคคอบความหมายเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดไฟ การทำพิธีบูชาบาง-สรวงไฟ และการโคคอบรฤกษ์ความเป็นอมรรคชนในเนื้อเรื่องตอนที่ 3 ไว้ดังนี้

ชาร์ลส์ เฮนรี ทอว์นีย์ (Charles Henry Tawney) โคคอบแสดงความเห็นว่า การทำให้เกิดไฟด้วยการชกสีไม้ธณิ (ไม้สีไฟ 2 อัน) เป็นการอุปมาระหว่างกรรมวิธีการทำให้เกิดไฟกับการร่วมประเวณี และแสดงให้เห็นความสำคัญของไฟในอัยยฤทธิธว่าเป็นพิธีกรรมที่จะนำไปสู่การโคคอบรับความเป็นอมตะในชั้นสุดท้าย ปุรุวัสส์ทรงโคคอบไฟศักดิ์สิทธิ์ด้วยการทำอัยยฤทธิธ และด้วยไฟศักดิ์สิทธิ์นั่นเองที่ทำให้พระองค์โคคอบสิ่งที่ปรารถนา นั่นคือการโคคอบเข้าเป็นคณธรรพค้อยหนึ่ง¹

สำหรับไฟที่เกิดจากการชกสีของไม้สองท่อนนั้น เป็นสัญลักษณ์หมายถึงลูก เพราะว่ามันโคคอบจำนวนมากในทุกส่วนของโลก เรียกชื่อไม้ที่โคคอบว่า "เพศชาย"

¹Charles Henry Tawney, The Ocean of Story, (Delhi: Banarsidass, 1968), 2: 245.

และเรียกชื่อไม้ที่ค้างขวางว่า "เทศหญิง" และในขณะที่ประกายไฟตกลงมาบนเศไชโมแห่งหรือหน้าหนึ่ง พวกเขาจะร้องอุทานว่า "ผู้หญิงโคให้กำเนิดแล้ว"¹

ทว่านี่ได้สรุปว่าเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดไฟในนิยายเรื่องนี้เป็นการแสดงความหมายที่เป็นสัญลักษณ์อันยิ่งใหญ่ของพิธีบูชาดวงสว่างไฟคือเป็นวิถีทางแห่งการบรรลุสวรรค์อันเป็นสถานที่บรมสุขและความแน่นอนในสภาวะสุดท้ายของความเป็นอมตะ²

วินเทอร์นิทซ์ โคแสดงความเห็นว่าไฟในพิธีอันศักดิ์สิทธิ์จะต้องจุดขึ้นตามธรรมเนียมโบราณคือด้วยไม้สีไฟ และการบังเกิดขึ้นของไฟนั้นในคัมภีร์ทุกเวทเปรียบเทียบกับขบวนการการให้กำเนิด ไม้อันเล็กที่อยู่ข้างล่างถือว่าเป็นมารดา ไม้สีไฟอันบนถือว่าเป็นบิดาของทารก ซึ่งโคแก้อคนิ(ไฟ) หลักเกณฑ์เช่นนี้โคมีการอธิบายไว้ในการจุดไฟที่กระทำในพิธีบูชาไสเมเทพ ซึ่งไม้สีไฟ 2 อันได้รับการกล่าวว่าเป็นคู่รักคู่หนึ่ง คือ ปุรุรัสกับนางอรุวสี ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดเจ้าชายอาอู พรานหมันผู้หาพิธีจะจับไม้สีไฟอันล่างด้วยการกล่าวคำว่า "เจ้าเป็นที่ที่ให้กำเนิดอคนิ" แล้ววางใบหญ้าศักดิ์สิทธิ์ 2 ใบลงบนไม้สีไฟอันล่างและกล่าวว่า "เจ้าเป็นลูกอิตะทั้งสอง" ครั้นแล้วก็วางไม้อันเล็กลงด้วยคำว่า "เจ้าคืออรุวสี" และนำไม้สีไฟอันบนไปแตะกะทะสำหรับทอดพร้อมกับกล่าวว่า "เจ้าคืออาอูส" และวางไม้สีไฟอันบนลงบนไม้สีไฟอันล่างพร้อมกับกล่าวว่า "เจ้าคือปุรุรัส" จากนั้นเขาก็เอาไม้ทั้ง 2 ชักสีกันด้วยมนตร์ที่ว่า "ข้าซัคสี เจ้าควอดันท์คยทรี ข้าซัคสีเจ้าควอดันท์คริษฎ ข้าซัคสีเจ้าควอดันท์ชคคิ"³

สำหรับไม้สีไฟ 2 อัน ซึ่งเมื่อชักสีกันแล้วทำให้เกิดไฟขึ้นนั้น ข้อความในตอนที่ 15 กล่าวว่าทำจากไม้คนละชนิด คือไม้สีไฟอันบนทำจากต้นโพ และไม้สีไฟอันล่างทำจากต้นกระดินพิมาน (*Acacia Tomentosa*) ส่วนในตอนที่ 16 มีข้อความว่าไม้สีไฟทั้ง 2 อันทำจากต้นอัสวีตตะ (โพ) (*Ficus Religiosa*) ความแตกต่างของข้อความ

¹Ibid., p. 256.

²Ibid., p. 257.

³Winternitz, A History of Indian Literature, p. 179.

ทั้ง 2 ตอนนี้อาจจะมีความหมายที่แทรกอยู่ในคำกล่าวที่แตกต่างกันเป็น 2 อย่าง ผู้วิจัยคิดว่ากรณีที่ตอนที่ 15 กล่าวว่ามีสี่ไฟอันบนท้าวจากคันทโพซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็ง และไม่มีไฟอันล่างท้าวจากคันทกระดินพิมานซึ่งเป็นไม้เนื้ออ่อนนั้นน่าจะมีความหมายว่ามีเนื้อแข็ง หมายถึงเพศชาย คือปุรุวัส และไม้เนื้ออ่อนคงจะหมายถึงเพศหญิงคืออูราตี ส่วนในตอนที่ 16 ที่กล่าวว่าไม่มีสี่ไฟทั้งสองท้าวจากคันทโพซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งนั้นน่าจะมีความหมายในแง่การขัดสีที่จะทำให้เกิดไฟ เพราะไม้เนื้อแข็งเท่านั้นที่เมื่อนำขัดสีกันแล้วจะทำให้เกิดไฟขึ้นได้

ก. ส่วนภาษา นิชาธรระหว่างปุรุวัสกับอูราตีในศกปดพราหมณะแต่งเป็นร้อยแก้วด้วยภาษาง่าย ๆ แต่ค่อนข้างยืดยาด ไม่ได้ใช้ภาษาที่ไพเราะซึ่งให้คุณค่าทางวรรณศิลป์อันจะก่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์แต่อย่างใด การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างเรียบ ๆ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมโนกรรมในอุกเวทที่ออกมาประกอบแล้ว จะเห็นได้ว่าภาษาในศกปดพราหมณะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า มีคุณค่าทางวรรณศิลป์น้อยกว่ามาก ในอุกเวทนั้น ส่วนภาษาแสดงอารมณ์เร้าใจอย่างสูงสุด ก่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของวรรณคดีบทละคร เพราะการเจรจาโต้ตอบกันด้วยอารมณ์นั้นเป็นการทำคำพูดให้มีชีวิตชีวขึ้น และเป็นการเสนอเหตุการณ์ทั้งหลายออกมาในรูปของละครนั่นเอง¹

ความแตกต่างของระดับภาษาใน เอ. บี. คีธ (A.B. Keith) มีความเห็นว่าเนื้อเรื่องในส่วนที่เป็นร้อยแก้วกับเนื้อเรื่องในบทร้อยกรองนั้นไม่น่าจะเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะทั้งภาษาและเนื้อเรื่องเข้ากันได้ไม่สนิท นิชาธรที่แท้จริงเรื่องนี้นั้นอาจจะไม่ได้เป็นไปอย่างที่ปรากฏในศกปดพราหมณะก็ได้ ศกปดพราหมณะพยายามที่จะให้เรื่องราวมีความหมายเป็นไปในทางพิธีกรรมทางศาสนาตามลักษณะของคัมภีร์พราหมณะทั้งหลาย และพยายามสร้างเรื่องราวขึ้นเพื่อรักษารูปวรรณคดีสันสกฤตไว้ในรูปร้อยแก้ว เช่นเดียวกับร้อยแก้วในชาคยาลี ซึ่งเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม²

¹Ibid., p. 201.

²Keith, The Sanskrit Drama, p. 22.

๖. ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง

เนื่องจากเนื้อเรื่องของนิยายรักเรื่องนี้มีความคลุมเครือมาก นักปราชญ์ทางวรรณคดีสันสกฤตบางท่านจึงโคธยายามตีความออกมาในแนวต่าง ๆ กันดังนี้

แมกซ์ มิลเลอร์ ได้ตีความนิยายรักเรื่องนี้โดยใช้วิชาภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ เขาสืบสมมูลฐานคำ อูรวตี ว่ามาจากคำอูรู แปลว่า "กว้าง" สมาสกับธาตุ อสุ ในความหมายว่า "แผ่ขาน, พุ่งกระจาย" ดังนั้นคำว่า อูรวตี จึงหมายความว่า "สิ่งที่ครอบคลุมบรรยากาศอันกว้างขวางของท้องฟ้า" ซึ่งก็คือ "รุ่งอรุณ" ส่วนคำปุรุรวตี เขาได้พิสูจน์ว่าเป็นคำเดียวกับคำ πολυδευκης, ในภาษากรีก ซึ่งแปลว่า "สิ่งที่ส่องสว่างมาก" อันเป็นคำที่มาจากธาตุ รุ ในภาษาสันสกฤต แปลว่า "ร้องไห้" และใช้หมายถึงสีอุกกาบาตหรือสีที่มองเห็นชัดเจนคือสีแดง ดังนั้นชื่อปุรุรวตีจึงหมายถึงดวงอาทิตย์ ค่ายแห่งนี้จึงแสดงความหมายอย่างง่าย ๆ ว่า ดวงอาทิตย์คือความรุ่งอรุณ แมกซ์ มิลเลอร์ได้ตีความ "อูรวตีรักปุรุรวตี" ว่าหมายถึง "พระอาทิตย์ขึ้น" "อูรวตีมองเห็นปุรุรวตีเปลือยกาย" หมายถึง "รุ่งอรุณโผล่ผ่านพันใบ" และ "อูรวตีโคทบปุรุรวตีอีกครั้งหนึ่ง" หมายถึง "พระอาทิตย์กำลังตก"¹

ทอว์นีย์ ไม่เห็นด้วยกับแมกซ์ มิลเลอร์ในการตีความนิยายรักเรื่องนี้ว่าเป็นเทพนิยายแสดงปรากฏการณ์ธรรมชาติ เขากล่าวว่าวิธีการสืบหาที่มาของเทพนิยายโดยใช้วิชาปรัญศาสตร์เป็นเรื่องที่ไม่น่าเชื่อถือ เพราะเทพนิยายทั้งหลายของชาวอารยัน ชาวออสเตรเลีย ชาวหมู่เกาะทะเลใต้ ชาวเอสกีโม และชาวหมู่ชนอื่น ๆ มีความคล้ายคลึงกันมาก นอกจากนั้นความหมายของชื่อเทพเจ้าไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของเทพนิยายเลย การเอาชื่อเทพเจ้าซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีมาเกี่ยวพันกับเทพนิยายเก่าแก่บางเรื่องซึ่งที่มาที่แท้จริงของเทพนิยายเป็นที่หลงลืมไปเป็นเวลานานแล้วนั้นเป็นการทำไปด้วยความเคยชิน ชื่อบุคคลสำคัญเช่น ทิลดาเมฆ พุทธะ อเล็กซานเดอร์ ไฮโลมอน เดวิด และชื่ออื่น ๆ อีกนับร้อย ๆ ชื่อได้ถูกดึงให้มีความหมายเกี่ยวพันกับ

¹Tawney, The Ocean of Story, 2: 251.

เทพนิยายตลอดมา ทั้ง ๆ ที่เทพนิยายเหล่านั้นมีมาก่อนเป็นเวลานาน (หรืออาจจะมิ
ภายหลัง) ชื่อเหล่านั้น และไม่มีอะไรเกี่ยวพันกับชื่อของบุคคลสำคัญเหล่านั้นเลย ถ้าหาก
ว่าไม่มีปฏิกิริยาที่เกี่ยวของกับวีรบุรุษหรือนักบุญที่มีชื่อเสียงโด่งดังแล้ว ชื่อบางชื่อก็อาจ
จะมีความเกี่ยวของกันได้ และก็อีกเช่นกันชื่อเฉพาะของมนุษย์ทั้งหลายมักจะตั้งจาก
ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ นิยายเรื่องหนึ่งซึ่งกล่าวถึง "อาทิตย์" และ "จันทร์" อัน
เป็นชื่อของชนชาวบราซิล 2 กลุ่ม หลายปีต่อมาก็เป็นที่เล่าขานกันในชื่อ "พระอาทิตย์"
และ "พระจันทร์"¹

ทว่ามีความเห็นว่านิยายรักเรื่องนี้เป็นนิยายพื้นบ้านธรรมดา ๆ สิ่งต้องห้าม
ในนิยายนี้มีที่มาจากสิ่งต้องห้ามในชีวิตจริง และดูเหมือนว่าได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อที่
จะไม่ปฏิบัติตาม บางครั้งสิ่งต้องห้ามมีจุดมุ่งหมายที่จะสอนบทเรียนบางอย่างหรือ
อธิบายกฎเกณฑ์บางประการ และแสดงให้เห็นถึงความอ่อนแออันเป็นธรรมชาติของ
มนุษย์และบาปกรรมอันเป็นผลมาจากการไม่รู้จักศรัทธา หรือความจำเป็นที่จะต้อง
ระมัดระวังคนอยู่ทุกขณะ และการคาดการณ์ล่วงหน้าสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือทุกสิ่ง
ทุกอย่าง นอกจากนี้นิยายรักเรื่องนี้ยังได้แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ที่มนุษย์
ควรจะไปให้ถึง นั่นก็คือความเป็นอมตะ และความเป็นเพียงมรรตัยชนก็ทำให้ได้สำนึก
ถึงความจำเป็นที่จะต้องเพียรพยายามเพื่อบางสิ่งบางอย่างที่สูงกว่าและดีกว่า ดังที่
ปรูว์ริสไมหวังที่จะสมรักแบบโลกีย์ชน²

เซอร์ เจมส์ จอร์จ เฟรเซอร์ (Sir James George Frazer) กล่าวว่า
ว่านิยายรักเรื่องนี้มิได้เป็นเพียงนิยายรักธรรมดาเท่านั้น แต่อาจจะจะเป็นนิยายรักที่
สะท้อนระบบสังคมเก่าแก่ของชาวอารยันที่ถูกยกเลิกไปแล้วก็ได้ นั่นคือสภาพสังคมที่
มีการแต่งงานระหว่างคนต่างเผ่าพันธุ์กัน กล่าวคือ ๗ ชาติก็ตามที่ชายคนหนึ่งจำเป็นจะ
ต้องแต่งงานกับหญิงในเผ่าที่บูชาสัตว์ต่างจากเผ่าของเขาแล้ว จะเห็นได้ชัดว่าสามีและ
ภรรยาจำเป็นจะต้องปฏิบัติตามสิ่งต้องห้ามทั้งหลายของพวกบูชาสัตว์ที่แตกต่างออกไป

¹Ibid., p. 252.

²Ibid., p. 253 - 255.

และการแสดงความเคารพนับถือจะต้องแสดงออกด้วยการที่ฝ่ายหนึ่งจะต้องเลี้ยงสัตว์ หรือคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องประดับประจำบ้าน ซึ่งสิ่งนี้มักจะนำไปสู่ความพลัดพราก ชั่วฉับพลันของสามีภรรยา ภรรยาหรือสามีผู้หนึ่งของหมองใจจะกลับไปสู่เผ่าเดิมของตน ซึ่งเป็นพวกบูชายาปาหรือคนหรืออะไรก็ต่ออะไรข้างอื่นอีกมาก เฟรเซอร์คิดว่านี่เป็น ที่มาของนิยายเต้าสกลของชายหรือหญิงผู้ซึ่งชีวิตคู่อย่างมีความสุขกับสัวที่แปลงร่างมา และต่อจากนั้นทั้งสองก็จะจากกันชั่วฉับพลัน เฟรเซอร์กล่าวในที่สุกว่าหากว่าเขาคิดดู ก็ทฤษฎีของเขาถูกต้อง เรื่องห่านอนนี้ไม่เพียงแต่เป็นนิยายเพื่อความสนุกสนานเพียง อย่างเดียวเท่านั้น แต่เรื่องเหล่านี้จะต้องสะท้อนระบบสังคมเก่าแก่ที่ถูกยกเลิกไป อย่างแน่นอนด้วย เพราะลัทธิบูชาสัวมักจะทำลายหัวใจที่มีความรักมาแต่ความกลัวมาก แต่เมื่อระบบเก่าแก่ของสังคมเช่นนั้นโค่นล้มยกเลิกไป และความคิดพื้นฐานเป็นที่เข้าใจ ไม่ได้ นิยายทั้งหลายที่เป็นเรื่องของการสมรสระหว่างคนต่างลัทธิ ความเชื่ออันเป็น เรื่องพื้นปกอย่างโบราณก็ไม่น่าจะถูกลืมในทันทีทันใด นิยายเหล่านี้คงจะเล่าสืบต่อกัน มา และแน่นอนที่เชื่อว่าไม่โค่นเป็นนิยายที่สะท้อนขนบธรรมเนียมประเพณีอีกต่อไป แต่เป็นเพียงนิยายเพื่อความบันเทิงของผู้ฟังเท่านั้น ลักษณะพิเศษของความเป็น อนารยชนของนิยายโบราณซึ่งในปัจจุบันนี้เห็นว่าเป็นเรื่องไม่น่าเชื่อก็อย่างอื่น ก็คือสูญ หายไปที่ละน้อย และถูกแทนที่ด้วยสิ่งอื่น ๆ ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมดีกว่าสำหรับความ ความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ดังนั้นจึงเป็นการแน่นอนที่ว่าสามีที่เป็นสัว หรือภรรยาที่เป็นสัวในนิยายนั้นคงจะโค่นถึงลักษณะนิสัยของสัวไว้ให้สันนิษฐานกันว่า เป็นลักษณะนิสัยของเหวคา¹

นักปราชญ์อีกท่านหนึ่งคือ เอ. แลง (A. Lang) ให้ความสนใจกับข้อ ขอรหัสในการวิวาห์ข้อ 3 ซึ่งเป็นข้อความที่อรุรศักดิ์กล่าวกับปุรุรวิว่า "ไปรคธำให้ หม่อมฉันได้เห็นพระองค์เปลือยร่างเป็นอันขาด เพราะว่าสำหรับสตรีทั้งหลายแล้ว ความประพฤติก็นั้นหาใช่สิ่งที่ควรกระทำต่อสตรีไม่" แลงมีความเห็นว่าข้อความตอนนี้

¹Ibid., p. 253.

เป็นหัวใจของนิชาตริกเรื่องนี้ และนั่นคงว่า ครั้งหนึ่งจะต้องมีประเพณีที่ห้ามผู้หญิงมองสามีเปลือยกาย ถ้าหากประเพณีอย่างนี้มีอยู่จริง ในสมัยก่อนมาก็คงกลายเป็นบทลงโทษทางกฎหมาย¹

แลงไค์สรุปว่านิชาตริกเรื่องนี้ได้แสดงนิทัศน์อุทสาหกรรมของไทยที่ผู้รักจะคองได้รับหากลางละเมิดข้อห้ามในการวิวาห์ ทฤษฎีเกี่ยวกับนิชาตริกเรื่องนี้ก็คือ "การละเมิดประเพณีของสตรี" ซึ่งประเพณีนี้อาจจะเป็นชมบธรรมเนียมเกี่ยวกับกฎหมายของชาวอารยันว่าค้ายรรอาบรรณในการวิวาห์ซึ่งใช้ในแต่ละท้องถิ่น และครั้งหนึ่งเคยแพร่หลายในหมู่ชนชาวอารยันผู้มีชีวิตผูกพันอยู่กับวัฒนธรรมประเพณีอย่างแบบแผน ข้อห้ามในการวิวาห์เช่นนั้น นอกจากจะปรากฏในนิชาตริกเรื่องนี้แล้ว ยังได้ปรากฏในเทพนิยายและนิทานพื้นบ้านของชนชาติต่าง ๆ เช่น เทพนิยายเรื่องคิวบิกกับไซคีของกรีกหรือนิชาตริกต่าง ๆ ของพวกชูลู เทพนิยายที่มีกฎข้อห้ามเหล่านี้เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในที่ต่าง ๆ กัน แต่มีโอกาสถ่ายทอดถึงกันได้ด้วยชนเผ่าเร่รอนที่เดินทางไปในที่ต่าง ๆ ²

ข้อสันนิษฐานของนักปราชญ์เกี่ยวกับเนื้อเรื่องของนิชาตริกระหว่างปุรุรวัดกับอูรวตีสามารถสรุปได้เป็น 3 แนวคิดคือ

1. แมกซ์ มิลเลอร์ตีความว่านิชาตริกเรื่องนี้เป็นเทพนิยายทางธรรมชาติโดยเขาใช้วิธีทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบวิเคราะห์ชื่อปุรุรวัดกับอูรวตีให้เป็นชื่อของเทพและเทวีที่แทนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
2. ทอว์นีย์ มีความเห็นว่านิชาตริกเรื่องนี้เป็นนิชาตริกพื้นบ้านธรรมดา ๆ สิ่งต้องห้ามในนิชาตริกนี้มีที่มาจากสิ่งต้องห้ามในชีวิตจริง
3. เฟรเซอร์ และแลงมีความเห็นว่านิชาตริกเรื่องนี้เป็นนิชาตริก

¹ A. Lang, Custom and Myth, (London: Green and Co., 1904), p. 71.

² Ibid., p. 75.

สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมประเพณีโบราณบางอย่างของชาวอินเดียบราห์ม คือการแต่งงานระหว่างชนต่างเผ่า ซึ่งมีเงื่อนไขบางประการที่ฝ่ายหญิงเป็นผู้กำหนด การสำส่อนเงื่อนไขที่วางไว้ย่อมมีผลให้สามีภรรยาต้องหย่าร้างกันหรือพลัดพรากจากกัน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวคิดที่ 3 ของเฟรเซอร์และแลงเป็นแนวคิดที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือ ส่วนความเห็นของแมกซ์ มิลเลอร์นั้นผู้วิจัยคิดว่าแมกซ์ มิลเลอร์พยายามทำให้นิยายรักเรื่องนี้เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของวรรณคดีพระเวทที่กำหนดให้เทพเจ้าส่วนใหญ่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย